

**HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM**

MTÜ Hiiumaa Haridusselts
Päikese 1, Kõpu küla
92212 Hiiumaa vald
Hiiumaa

31.10.2023 nr 9.5-2.2/23-
24/2/11

**Hiiumaa Vabakooli riikliku järelevalve
õiendi kinnitamine**

Erakooliseaduse § 23 lõike 1, korrakaitseaduse § 28 lõike 1 ning haridus- ja teadusministri 24.05.2022 käskkirja nr 155 „Volituse andmine riikliku ja haldusjärelevalve teostamiseks, tegevuslubade andmiseks ning huvihariduse õppekavade registreerimiseks Eesti hariduse infosüsteemis“ punkti 4 alusel.

1. Kinnitan Hiiumaa Vabakooli riikliku järelevalve õiendi (lisatud).
2. Kooli pidajal palume esitada õiendis tehtud ettekirjutuste täitmise kohta Haridus- ja Teadusministeeriumile kirjalik aruanne ettekirjutuste täitmiste tõendavate dokumentidega viie tööpäeva jooksul peale ettekirjutuse tähtaega.
3. Käesolevat korraldust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades kaebuse Tartu Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Inna Mikli
peaekspert

Lisa: õiend

Koopia: Hiiumaa Vabakool

735 0579
inna.mikli@hm.ee

HIIUMAA VABAKOOLI RIIKLIKU JÄRELEVALVE ÕIEND

SISSEJUHATUS

1. Hiiumaa Vabakool (edaspidi *kool*) on mittetulundusühingu Hiiumaa Haridusselts (edaspidi *pidaja*) hallatav eraüldhariduskool aadressil Hiiu maakond, 92212 Hiiumaa vald, Kõpu küla, Päikese 1.
2. Koolis tegutsevad ühe asutusena lasteaed ning põhikooli I ja II kooliaste, lasteaiaosal on alushariduse pakkumiseks tähtajatu, põhikoolil I ja II kooliastmes tähtajaline tegevusluba kehtivusega kuni 31.08.2024.
3. Riiklikku järelevalvet kooli ja selle pidaja tegevuse õiguspärasuse üle teostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkonna peaeksperdi 31.05.2023 korralduse nr 9.5-2.2/23-24/2/1 „Riikliku järelevalve algatamine Hiiumaa Vabakoolis“ ning 01.09.2023 korralduse nr 9.5-2.2/23-24/2/6 „Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkonna peaeksperdi 31.05.2023 korralduse nr 9.5-2.2/23-24/2/1 „Riikliku järelevalve algatamine Hiiumaa Vabakoolis“ muutmine“ alusel Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkonna peaeksperdid Inna Mikli ja Kaidi Maask.
4. Järelevalve algas 12.09.2023.
5. Järelevalve eesmärk oli hinnata, kas kooli I ja II kooliastme õppe- ja kasvatustegevuse korraldus on kooskõlas tegevusloa taotlemisel esitatud dokumentides sätestatuga, vaadelda õpilaste arengu toetamist ning õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni.
6. Järelevalves vesteldi kooli juhataja kohusetäitja (edaspidi *juhataja*) ning pidaja, nõukogu, õpilaste, õpetajate, lapsevanemate, koduõppe koordinaatori ja Hiiumaa Vallavalitsuse esindajatega. Tutvuti kooli dokumentatsiooni ja õppekeskkonnaga, külastati tunde ning võrreldi kooli andmeid Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi *EHIS*) tehtud sissekannetega.

KOKKUVÕTE

Hiiumaa Vabakool on mittetulundusühingu Hiiumaa Haridusselts hallatav waldorfpedagoogikale tuginev õppeasutus, mis tegutseb Hiiumaal Kõpus aastast 2021. Koolis õpib üheksa õpilast, neist I kooliastmes kuus ja II kooliastmes kolm. Töötab viie õpilasega liitklass, neli õpilast on vanemate soovil koduõppes.

Kooli õppekava kinnitas pidaja esmakordselt 29.03.2021, järelevalves kehtis dokumendi 19.06.2023 muudetud versioon. Õppekava üldosa täiendada, lisada on vaja õpingute alustamise tingimused, järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord. B-võõrkeelte valikuprintsiipe on õppekavas kirjeldatud, kuid on nimetamata, milliseid konkreetseid keeli saab võõrkeeltena õppida. Õppekavas on tunnijaotusplaan, kuid puudub täpsem kirjeldus, kuidas õppeainete mahtu kindlaks määrata. Mõned õppekava punktid on kehtivate õigusaktidega vastuolus,

mõned vajavad kaasajastamist või sõnastuse täpsustamist. Lisaks vajavad muutmist või täiendamist võõrkeelte, inimeseõpetuse, ajaloo ja ühiskonnaõpetuse ainekavad.

Esiletõstmist väärrib, et õppekavas on põhjalikult kirjeldatud kooli õppe- ja kasvatuspõhimõtteid, koolielu rütmi.

Kooli juhivad juhataja ja viieliikmeline nõukogu, õppenõukogu ülesandeid täidab kolleegium. Kolleegiumi koosolekutel ei ole alati osalenud vajalik arv liikmeid, otsuste hääletamisest on osa võtnud ka külalised, koosolekute protokollid ei ole korrektselt vormistatud. Viimased, 2023/2024. õppeaasta koosolekud on korrektselt protokollitud ja protokollide põhjal korrektselt läbi viidud.

Koolis on perioodiõpe, õppetöö korraldamisel lähtutakse tunniplaanist, õpilaste koormus vastab seaduses sätestatule, kuid tunniplaan ei ole õppekava tunnijaotusplaaniga kooskõlas. Põhitundideks on kolme või nelja nädala kaupa kas vormijoonistamine, eesti keel või matemaatika, kus õpitakse lõimituna kodulugu, loodus-, religiooni-, inimese- ja ühiskonnaõpetust. Lõimingu põhimõtted on õppekavas esitatud, kuid koolis ei ole selge, kuidas lõimitud õppeainete mahtu arvestada, ning puudub ülevaade, kas kõiki lõimitud aineid ja põhiaineid on ettenähtud mahus õpetatud.

Lisaks õppetööle korraldatakse ka õppekavavälist tegevust: töötavad keraamikaring ja jalgpallitrenn, käiakse teatris, muuseumides, kirikutes, ekskursioonidel, möödunud aastal oli õpilastel igal nädalal matk.

Klassipäevik on paberkujul. Päevikus ei ole igal õppeainel oma lehekülge, tundide kohta on tehtud ajalisel järjekorras sissekanded. Mõned tunnid on päevikusse kandmata.

Koolis on antud õpilastele kord aastas sõnaliste hinnangutega tunnistused, 2022/2023. õppeaasta tunnistustel olid inglise keele hinnangud ingliskeelsed.

Kool paneb suurt rõhku koduõppele, koduõpet vanema soovil reklaamitakse kooli kodulehel. 2023/2024. õppeaasta on vanema soovil koduõppel neli õpilast üheksast, koduõppesüsteemi käivitamine ja arendamine on üks selle õppeaasta eesmärkidest. Samas puudub koolijuhil, pedagoogidel ja koduõppe koordinaatoril ühtne arusaam, milline on koduõppe puhul vanema ja milline kooli roll, näiteks ei ole kokku lepitud, kuidas toimub õpilaste hindamine.

Koolis on olemas juulis 2023 kehtestatud sisehindamise kord, kuid sisehindamist veel tehtud ei ole. Ka ei ole tehtud põhjalikku analüüsivat õppeaasta kokkuvõtet. Arengukavast on kolm varianti, kaks 2021. aasta ja üks 2022. aasta kevadest. Järelevalvele esitatud ajaliselt teine arengukava variant on pidaja poolt kinnitamata. 2023/2024. õppeaasta üldtööplaan kinnitati kõigepealt augustikuisel kolleegiumi koosolekul, kuid vähese kolleegiumi liikmete osalemise tõttu ei olnud vajalik kvoorum koos. Seejärel kinnitati uus täiendatud üldtööplaan kolleegiumi 29.09.2023 koosolekul.

Koolis EHISe andmetel erivajadusega õpilasi ei ole, klassiõpetajal on eripedagoogi kvalifikatsioon, tema hinnangul kooli õpilased tugiteenuseid ei vaja. Sotsiaalpedagoogi, logopeedi, koolipsühholoogi koolis ei ole, nende spetsialistide toe vajadust kindlaks määratud ei ole.

Koolis on olemas arenguvestluste läbiviimise kord, kuid selles dokumendis pole täpselt sätestatud, kes vestlusel osalevad. Arenguvestlused on korraldanud kõikide õpilaste vanematega, õpilased nendel vestlustel osalenud ei ole.

Koolis on viis õppe- ja kasvatusala töötajat, kvalifikatsioon vastab nõuetele juhatajal ja klassiõpetajal, kolme aineõpetaja kvalifikatsioon nõuetele ei vasta: ühel õpetajal puuduvad nii magistrikraad kui õpetajakutse, ühel puudub õpetajakutse ning ühel puuduvad õpetajakutse ja välismaal omandatud magistrikraadi kinnitav Eesti ENIC/NARIC Keskuse tunnustus. Ühe õpetaja eesti keele oskus ei vasta nõutud B2-tasemele.

OLUKORRA KIRJELDUS

Hiiumaa Vabakool on mittetulundusühingu Hiiumaa Haridusseltsi erakool, milles lasteaed ja üldhariduskool tegutsevad ühe asutusena. Hiiumaal Kõpu külas aastast 2021 tegutsev ja waldorfpedagoogikale tuginev erakool pakub alusharidust ning õpet põhikooli I ja II kooliastmes. Seisuga 12.09.2023 õppis erakooli kooliosas üheksa õpilast. Koolis käib viis õpilast: üks 1. klassis, kolm 3. klassis ja üks 5. klassis. Neli õpilast, neist üks 1., üks 2., üks 4. ja üks 6. klassi õpilane, on vanemate soovil koduõppes. Seisuga 12.09.2023 töötas õppeasutuse kooliosas viis pedagoogi: juhataja kohusetäitja, kes töötab koormusega 0,1, ja neli õpetajat. Lasteaialapsi oli üheksa, lasteaiaõpetajaid kaks.

1. Õppekava vastavus nõuetele

1.1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus¹ (edaspidi *PGS*) sätestab, et kooli õppe- ja kasvatusgevuse alusdokumendiks on õppekava. Erakooliseaduse² (edaspidi *EraKS*) kohaselt kinnitab erakooli õppekava pidaja, andes selle eelnevalt arvamuse andmiseks hoolekogule (nõukogule), õpilasesindusele ja õppenõukogule. EraKS³ sätestab, et õppekavas teeb muudatusi nõukogu ja need kinnitab erakooli pidaja.

Kooli õppekava on kinnitatud pidaja 29.03.2021⁴ juhatause koosolekul, dokumenti on muudetud ja täiendatud 17.05.2021⁵, 09.05.2022⁶ ja 19.06.2023⁷. Järelevalve ajal kehtis pidaja poolt kehtestatud õppekava⁸, mis on eelvalt edastatud arvamuse avaldamiseks nõukogule⁹ ja kolleegiumile¹⁰. Õpilasesindus koolis puudub, õppenõukogu ülesandeid täidab kolleegium¹¹. Kolleegiumi koosoleku protokoll ei ole kooskõlas õppenõukogu tööd reguleeriva määrusega¹², milles on sätestatud, et protokollile kirjutavad alla koosoleku juhataja ja protokollija ning et protokollile tuleb märkida koosoleku aeg ja koht, juhataja ja protokollija nimed, koosolekust osa võtnud ja puudunud õppenõukogu liikmete ning kutsutud isikute nimed, päevakord, sõnavõtjate nimed ja sõnavõttude lühike sisu, vastu võetud otsused, nende faktilised ja õiguslikud alused, otsuste täitmise tähtsajad ja vastutajad. Protokollist ei selgu, kes koosolekut juhataks, kes puudus, ei ole toodud otsuste faktilisi ja õiguslikke aluseid, puudub sõnavõttude lühike sisu, protokollil ei ole allkirju. Septembris 2023 toimunud koosolekute protokollid¹³ on korrektselt vormistatud. Õigusselguse tagamiseks peab dokumenti kehtestades lisama kehtestamise dokumendile ka vastavasisulise dokumendi ehk kehtestamise otsusele õppekava koos kõigi selle lisadega: oluline on, et dokumendi lisad oleksid selle lahutamatud osad. Digikonteiner tagab dokumendi

¹ PGS, § 17 lg 1.

² EraKS, § 11 lg 2.

³ EraKS, § 11 lg 3.

⁴ MTÜ Hiiumaa Haridusseltsi 29.03.2021 juhatause koosoleku protokoll nr 5.

⁵ MTÜ Hiiumaa Haridusseltsi 17.05.2021 juhatause koosoleku protokoll nr 7.

⁶ MTÜ Hiiumaa Haridusseltsi 09.05.2022 üldkoosoleku protokoll nr 3.

⁷ MTÜ Hiiumaa Haridusseltsi 19.06.2023 juhatause koosoleku protokoll nr 1.

⁸ MTÜ Hiiumaa Haridusseltsi 19.06.2023 juhatause koosoleku protokoll nr 1.

⁹ Hiiumaa Vabakooli nõukogu 14.06.2023 koosoleku protokoll nr 2.

¹⁰ Hiiumaa vabakooli kolleegiumi 15.06.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/9.

¹¹ Hiiumaa Vabakooli põhikirj, p 3.4.1, 3.4.8.1.

¹² Haridus- ja teadusministri 23.08.2010. a määrus „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökorraldus“, § 5 lg 8 p7.

¹³ Kolleegiumi 21.09.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/13 ja 28.09.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/14.

terviklikkuse. Pidaja juhatuse otsusele õppekava lisatud ei ole, kuid õppekava esilehel on ära märgitud kinnitamise aeg ja protokolli number.

Järelevalves hinnati õppekava vastavust põhikooli riikliku õppekava¹⁴ (edaspidi *PRÕK*) 15.04.2022 redaktsioonile ja põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava¹⁵ (edaspidi *PLRÕK*) 15.04.2022 redaktsioonile, mille alusel on õigus õpetada kuni 01.09.2024. Juhime tähelepanu, et alates 11.03.2023 kehtivad riiklike õppekavade muudatused, millega soovitame kooli õppekava vastavusse viia esimesel võimalusel.

Õppekavas on kirjutatud, et õppe- ja kasvatustöös lähtutakse waldorfpedagoogikast, ning kirjeldatud waldorfpedagoogika põhimõtteid. Dokumendi põhjal väärtustatakse koolis inimese terviklikkust, oluliseks peetakse arendada õpilase mõtlemist, tegeleda tunde- ja tahtekasvatusega, lähtuda õpilasele sobivast rütmist¹⁶. Kooli omapärana on välja toodud asjaolu, et suurt tähelepanu pööratakse looduses viibimisele ja õuesõppele.

1.2. Kooli õppekavas üldosa ei ole õigusaktides sätestatuga kooskõlas ja vajab täiendamist.

- 1) Seadus sätestab¹⁷, et kooli õppekava määrab kindlaks õpingute alustamise tingimused. Kooli õppekavas õpingute alustamise tingimusi esitatud ei ole, vastav peatükk on põhikirjas. Koolil tuleb õppekava täiendada.
- 2) Määrus sätestab¹⁸, et õppekava üldosas tuleb ära tuua järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord. Vastav kord kooli õppekava üldosas puudub ja see tuleb lisada.
- 3) Määrus sätestab¹⁹, et õppekava üldosas tuleb esitada B-võõrkeelte valik. Kooli õppekavas on B-võõrkeelte valikuprintsiipi kirjeldatud, kuid on nimetamata, milliseid konkreetseid keeli võõrkeeltena õpitakse. Õppekava üldosa tuleb täpsustada.
- 4) Kooli õppekava üldosas tuleb esitada²⁰ tunnijaotusplaani õppeaineti ja klassiti, sh nii *PRÕK*is sätestatud²¹ kohustuslike õppeainete kui kooli poolt valitud ainete kasutamine²². Kooli õppekava üldosas on esitatud tundide mahu arvutamise põhimõtted, kuid tunnijaotusplaani täpsem seletus puudub ning seetõttu ei ole realselt toimuvat õppetöö mahtu võimalik hinnata. Dokumendis tuleb täpsustada, milliseid õppeaineid millises mahus õpetatakse ja kuidas tundide mahtu arvestatakse.
- 5) Kooli õppekava üldosa mõned punktid on kehtivate õigusaktidega vastuolus. Õppekavas on kirjutatud²³, et kui koolil ei ole võimalik korraldada nõustamismeeskonna soovitude kohast õpet, on õpilase elukohajärgne vald või linn kohustatud koostööd teiste koolide ja kooli pidajatega tagama õpilasele hariduse omandamise võimalused. Niisugune väide on vastuolus *PGSiga*²⁴, mis sätestab, et õpilasele toe pakkumiseks loob võimalused kooli pidaja ja selle korraldab direktor. Kui õpilane on kooli vastu võetud, tuleb talle koolivälise nõustamismeeskonna poolt soovitatud teenuseid ja õpet rakendada oma koolis, erivajadus ei saa olla õpilase koolist väljaarvamise aluseks. Õppekavas²⁵ on sätestatud, et soovitude andmine õppe ja kasvatuse korraldamiseks ning tugiteenuste rakendamiseks toimub Haridus- ja Teadusministeeriumi korraldusel,

¹⁴ Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrus nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“.

¹⁵ Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määrus nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“.

¹⁶ Õppekava, p 2.

¹⁷ EraKS, § 11 lg 1 p 2.

¹⁸ *PRÕK*, § 21 lg 7.

¹⁹ *PRÕK*, § 24 lg 6 p 2.

²⁰ *PRÕK*, § 24 lg 6 p 2.

²¹ *PRÕK*, § 15 lg 3.

²² *PRÕK*, § 15 lg 4.

²³ Õppekava, p 6.2.

²⁴ *PGS*, § 46 lg 1.

²⁵ Õppekava, p 6.2.

vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele. Niisugune säte ei ole õigusaktidega kooskõlas, sest Haridus- ja Teadusministeerium õppe ja kasvatus korraldamiseks ning tugiteenuste rakendamiseks soovitusi ei anna. Õpilase toevajadust peavad märkama eelkõige pedagoogid ning kool peab vastavalt sellele tegutsema. Kooli õppekavas on kirjutatud²⁶, et õpilaste soove ja vajadusi arvestades võib koolis toimuda ka pikapäevarühm, mille tegevust korraldab õpetajate kolleegium, ning et õpilane võetakse pikapäevarühma vastu ja arvatakse sealt välja kolleegiumi juhataja otsusega ja vanema taotluse alusel või alaealiste mõjutusvahendite seaduses sätestatud juhul alaealiste komisjoni otsuse alusel. Selgitame, et vastavalt PGSile²⁷ võetakse õpilane pikapäevarühma ja arvatakse sealt välja kooli direktori, mitte kolleegiumi juhataja otsusega, ning et alaealiste mõjutusvahendite seadus kehtis kuni 31.12.2017 ning alaealiste komisjone enam ei ole.

1.3.Kooli õppekava ainekavadest ei ole PRÕKiga kooskõlas ning vajavad muutmist või täiendamist võõrkeelte, inimeseõpetuse, ajaloo ja ühiskonnaõpetuse ainekavad.

- 1) Õppekava üldosas²⁸ ning võõrkeelte ainekavas²⁹ on kirjutatud, et koolis ei ole erinevusi A- ja B-võõrkeele vahel, vaid neid õpitakse võrdses mahus, kuid tunnijaotusplaani põhjal on B-võõrkeelele 2. kooliastmes ette nähtud vähem tunde kui A-võõrkeelele, vastavalt 2–3 või 3. Võõrkeelte tundide arv vajab täpsustamist.
- 2) Inimeseõpetuse ainekavas ei ole õpitulemused, õppeteemad ja õppetegevused kooskõlas ning ainekavas esitatud õppemeetodid ei toeta õpitulemuste saavutamist³⁰. Näiteks konflikti lahendamise oskuse puhul on õppetegevusteks õppekäigud, vestlused, projektitööd³¹. Õpitulemused ja õppesisu tuleb vastavusse viia.
- 3) Ajaloo ainekava teemavalik ja lähenemisviis ei vasta PRÕKile³². Õppeaine kirjelduses on küll esitatud aineõpetuse põhimõtted, kuid õppetegevuse kirjelduses on teised rõhuasetused.
- 4) Ühiskonnaõpetuse ainekava teemavalik ja lähenemisviis ei vasta PRÕKile³³. Õppesisu all on ainekavas märksõnad, kuid õpitulemused on esitatud valdkonniti. Õpitulemuste hulgas on neid, mida ainesisu ei toeta.

1.4.Lisaks tuleks kooli õppekava täiendada ja muuta järgnevalt toodud punktides.

- 1) Õppekavast ei selgu, milles poolest kool teistest waldorfpedagoogikale tuginevatest õppeasutustest erineb. Üldosas võiks kooli eripära põhjalikumalt välja tuua.
- 2) Õpekava üldosal on küll sisukord, kuid leheküljed pole nummerdatud ja seetõttu pole huvipakkuvate sätete leidmine lihtne. Soovitame dokumendi leheküljed nummerdada.
- 3) Mõnes õppekava üldosa punktis, nt 2.3 ja 2.4, on veel alapunktid, nt 2.3.1, 2.3.2 jne, teistes alapunktid puuduvad.
- 4) Õppekava üldosas on lapsevanema soovil toimuvat koduõpet puudutav säte³⁴, kuid see on äärmiselt üldsõnaline. Kuna koolis on koduõppel olevate õpilaste osakaal suur, tuleks koduõppega seonduvat põhjalikumalt selgitada. Üldosas on mitmeid punkte, mis rõhutavad õpetaja eeskuju olulisust ja kaasõpilaste rolli, nt punktis 2.6 on kirjutatud, et enesemääratluspädevus tähendab inimese kõikide olemusosade harmoonilise

²⁶ Õppekava, p 4.4.

²⁷ PGS, § 38 lg 4.

²⁸ Õppekava üldosa, p 4.3.

²⁹ Õppekava lisa 2, lk 2.

³⁰ PRÕK, lisa 5.

³¹ Õppekava lisa 5, lk 31.

³² PRÕK, lisa 5.

³³ PRÕK, lisa 5.

³⁴ Õppekava, p 7.

väljakujunemise kaudu tekkivat eneseteadvust ning et selle pädevuse teenistuses on õpetajate ja kasvatajate eeskuju; punktis 4.5, et kuna lapsed õpivad peamiselt jälgendades, on õpetaja kaunis, kõlav, ilmekas ja rikas keel oluliseks õppematerjaliks. Õppekava punktis 2.2 on selgitatud, et üheskoos õppimise meetodid õpetavad lapsele teiste jälgimise, suhtlemise ja koostööoskust, et klassi koostöö igapäevases õppetöös loob usaldusliku õhkkonna, kus õpilane tunneb nii vajadust kui julgust oma seisukohti avaldada. Õppekavas³⁵ on kirjutatud, et kooli- ja klassikollektiivis arendatakse sotsiaalsust, oskust igaühe panusest lähtudes koos toimida, ning et sotsiaalne ja kodanikupädevus tähendab oskust kollektiivis harmooniliselt toime tulla, selleks on oluline koostööoskuste kujundamine, abivalmis, arvestav ja salliv suhtumine kaaslastesse, vastutustunde ja enesekehtestamisoskuse arendamine³⁶. Õppekavas oleks vaja selgitada, kuidas koduõppel olev õpilane nimetatud oskused, kogemused ja pädevused omandab.

- 5) Üldosa sõnastus on kohati raskesti mõistetav ja vajab täpsustamist, näiteks on kirjutatud³⁷, et õpetaja harjutab end omama elavat pilti iga lapse arengust, et õpetaja jälgib lapse arengut pidevalt, tehes selle kohta tähelepanekuid ja märkmeid ning pidades nõu teiste õpetajate, terapeutide ja lapse hooldajatega. Niisugustest sätetest ei ole võimalik üheselt aru saada.
- 6) Õppekava ainekavades on ainesisu esitatud enne õpitulemusi. Kuna õpitulemused orienteerivad õppeprotsessi, oleks vastupidise ülesehituse puhul lihtsam õppekava jälgida.
- 7) Keele ja kirjanduse metoodiliste materjalide osa on vananenud ja tuleks kaasajastada.
- 8) Võõrkeelte ainekavas³⁸ on kirjutatud, et teost „Edda“ õpitaks saksa keeles. Kuna koolis saksa keelt ei õpita, on see väide eksitav.
- 9) Loodusõpetuses võiks tagasisivaatavad teemad siduda kaasajaga, näiteks vanade tööriistade kirjeldamise puhul võiks rääkida, milliste vahenditega tänapäeval vastavaid töid tehakse.
- 10) Tehnoloogiaõpetuses võiks lisaks puidule ka teisi looduslikke materjale tutvustada.
- 11) Aianduse ainekava on keeruline leida, sest see on esitatud tehnoloogiaõpetuse valdkonnakavas. Aiandus ja tehnoloogia ei kuulu ühte valdkonda, niisugune ülesehitus on eksitav.

Positiivsena saab välja tuua, et õppekavas on põhjalikult kirjeldatud kooli õppe- ja kasvatuspõhimõtteid ning koolielu rütmi.

Seadus³⁹ sätestab, et kehtiv õppekava peab olema kooli veebilehel täies mahus avalikustatud. Õppekava on kooli veebilehel kättesaadav.

1.5. Ettepanekud pidajale ja direktorile

- 1.5.1. Dokumente kehtestades lisada õigusselguse tagamiseks kehtestamise dokumendile vastavasisuline dokument ehk õppekava kehtestamise otsusele õppekava koos kõigi selle lisadega, et oleks üheselt mõistetav, milline dokument kehtestatud on, ning et oleks tagatud dokumendi terviklikkuse säilimine
- 1.5.2. Tuua õppekava üldosas välja kooli eripära, et oleks aru saada, mille poolest teistest õppeasutustest erinetakse.
- 1.5.3. Nummerdada õppekava leheküljed, et vajalikke punkte oleks lihtsam leida.
- 1.5.4. Ühtlustada õppekava eri osade vormistus, et dokument oleks kergemini jälgitav.

³⁵ Õppekava, p 2.4.7.

³⁶ Õppekava, p 2.6.

³⁷ Õppekava p 5.1.

³⁸ Õppekava lisa 5, lk 14.

³⁹ PGS, § 25 lg 6, § 69 lg 1.

- 1.5.5. Täpsustada õppekava üldosas vanema soovil koduõppel olevate õpilastega seonduvat, et oleks arusaadav, kuidas koduõpe toimib, milline on lapsevanema ja milline kooli roll, kuidas koduõppe õpilased vajalikud pädevused, oskused ja õpitulemused saavutavad.
- 1.5.6. Täpsustada ja muuta üldosa sõnastust, et see oleks ajakohane ja üheselt arusaadav.
- 1.5.7. Esitada ainekavades õpitulemused enne ainesisu, et õppekava oleks paremini jälgitav ja mõistetav.
- 1.5.8. Täiendada, muuta ja täpsustada ainekavade sõnastust, et see oleks üheselt arusaadav, õppesisuga vastavuses ja kaasaegne.
- 1.5.9. Täpsustada ja parandada võõrkeelte ainekavade sõnastust nii, et seal kajastuksid õpitavatele keeltele vastavad õppematerjalid.
- 1.5.10. Tagasivaatavate teemade puhul seostada need tänapäevaga, et õpilased õpitut mõistaksid ja varem toimunud paremini aru saaksid.
- 1.5.11. Tutvustada tehnoloogiaõpetuses erinevaid looduslikke materjale, et õpilaste teadmised oleksid mitmekülgsemad.
- 1.5.12. Vormistada aianduse kui valikaine ainekava eraldi, sest aiandus ei sobitu ühtegi koolis õpitavasse valdkonda.

1.6. Ettekirjutused pidajale

- 1.6.1. Tagada kooli õppekava üldosa vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele, erakooliseadusele ja Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrusele nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ järgmistes osades.
 - 1.6.1.1. Sätestada kooli õppekava üldosas õpingute alustamise tingimused, lähtudes erakooliseaduse § 11 lõike 1 punktist 2 ja käesoleva õiendi punktis 1.2 toodud selgitustest.
 - 1.6.1.2. Sätestada õppekava üldosas järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 21 lõikest 7 ja käesoleva õiendi punktis 1.2 toodud selgitustest.
 - 1.6.1.3. Sätestada õppekava üldosas B-võõrkeelte valik, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktist 2 ja käesoleva õiendi punktis 1.2 toodud selgitustest.
 - 1.6.1.4. Täpsustada õppekava üldosas, milliseid õppeaineid millises mahus õpetatakse ja kuidas tundide mahtu arvestatakse, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktist 2 ning § 15 lõigetest 3 ja 4 ja käesoleva õiendi punktis 1.2 toodud selgitustest.
 - 1.6.1.5. Parandada ja muuta õppekava sätted, mis on vastuolus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikega 1 ja § 38 lõikega 4, lähtudes käesoleva õiendi punktis 1.2 toodud selgitustest.
 - 1.6.2. Tagada kooli õppekava võõrkeelte ja sotsiaalvaldkonna ainekavade kooskõla Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruses nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ ja selle lisades 2 ja 5 sätestatuga vastavalt käesoleva õiendi punktis 1.3 toodud selgitustele.
- Ettekirjutuste 1.6.1 (1.6.1.1; 1.6.1.2; 1.6.1.3; 1.6.1.4 ja 1.6.1.5) ja 1.6.2 täitmise tähtaeg on 01.01.2024.

2. Õppekorralduse vastavus nõuetele

- 2.1. Põhikirjas⁴⁰ on sätestatud, et kooli juhtorganiteks on juhataja ja viieliikmeline nõukogu, mille liikmed on juhataja, pidaja esindaja, kolleegiumi esindaja ning üks kooli ja üks lasteaias olevate vanemate esindaja⁴¹. Pedagoogilise töö juhtimisorgan on õppenõukogu ülesandeid täitev kolleegium⁴², kuhu kuuluvad juhataja, kõik lasteaias ja koolis töötavad õpetajad ning muu pedagoogiline personal.

⁴⁰ Hiiumaa Vabakooli põhikiri, p 3.1.

⁴¹ Hiiumaa Vabakooli põhikiri, p 3.3.

⁴² Hiiumaa Vabakooli põhikiri, p 3.4.1.

Kooli juhib alates jaanuarist 2023 juhataja, kes on ka pidaja juhatuse liige ja lapsevanem. Nõukogu töötab, viimased koosolekud on toimunud juunis ja juulis 2023, nõukogu koosseis vastab põhikirjas sätestatule. Kolleegium täidab juhataja sõnul õppenõukogu ülesandeid kord kuus, kuid koosolekud toimuvad enamasti igal nädalal. Kolleegiumi koosolekute protokollide põhjal ei ole võimalik otsustada, millal kolleegium õppenõukogu rolli täitis ja millal mitte. Koosolekutel on osalenud isikud, kes kolleegiumi koosseisu ei kuulu (külalised, pidaja esindajad), kuid nende osavõttu pole protokollides põhjendatud. Ajavahemikul 19.01.–01.06.2023⁴³ on osaleja või puudujana mainitud isikut, keda nimetatakse inglise keele õpetajaks, kuid kes EHISe andmetel sel ajal koolis õpetajana ei töötanud, ta asus esmakordselt koolis tööle alles 30.08.2023. Perioodil 19.01.–30.08.2023 ei ole koosolekute protokollidesse märgitud, kes koosolekut juhatas, protokollid on juhataja poolt allkirjastamata. Alates 01.06.2023 on mitut koosolekut protokollinud pidaja esindaja, kes kolleegiumi ei kuulu. Õppenõukogu tööd reguleerivas määrus⁴⁴ on sätestatud, et sekretär tuleb valida õppenõukogu (kolleegiumi) liikmete hulgast, et protokollile kirjutavad alla koosoleku juhataja ja protokolliaja ning et protokollile tuleb märkida koosoleku aeg ja koht, juhataja ja protokolliaja nimed, koosolekust osa võtnud ja puudunud õppenõukogu liikmete ning kutsutud isikute nimed, päevakord, sõnavõtjate nimed ja sõnavõttude lühike sisu, vastu võetud otsused, nende faktilised ja õiguslikud alused, otsuste täitmise tähtajad ja vastutajad. Järelevalves edastatud viimaste kolleegiumi koosolekute protokollide⁴⁵ põhjal on 2023/2024. õppeaasta koosolekud nõuetekohaselt läbi viidud ja protokollid korrektselt vormistatud.

2.2.Kooli juhataja, seltsi ja nõukogu esindaja sõnul on kooli eripära seotud ennekõike asukohaga: kool asub keset metsa, õpe toimub loodusega kooskõlas, lapsed saavad palju õues viibida. Kool on väike ja turvaline, tugineb waldorfpedagoogikale, iga õpilase eripäraga arvestatakse, klassiõpetaja on õpilastega väga tihedalt seotud.

2.3.Järelevalves selgus, et kooli õppetöö korraldus on Eesti haridusmaastikul tavapärase, sest ühes liitklassis õpivad koos kolme eri klassi õpilased: üks 1. klassi õpilane, kolm 3. klassi õpilast ja üks 5. klassi õpilane. Vanema soovil koduõppel olevate õpilaste hulk on õpilaste arvu arvestades märkimisväärne, sest koduõppel on kooli üheksast õpilasest neli.

2.4.Seadus⁴⁶ määrab ära õpilase suurima lubatud nädalakoormuse, määru⁴⁷ on toodud põhikooli kohustuslike õppeainete nädalatundide arvud ning sätestatud, et õppe korraldus ja kooli poolt valitud nädalatundide kasutamine täpsustatakse kooli õppekavas. Direktoril tuleb kehtestada kooli päevakava, mis kajastab õppetegevuste ning kooli õppekava toetavate õppekavaväliste tegevuste järjestust ja ajalist kestust⁴⁸, päevakava üheks osaks on tunniplaan⁴⁹.

Kooli õppekavas⁵⁰ on peatükk „Õppetöö korraldus“⁵¹, mille alapeatükkides on kirjeldatud kooli õppetöö korraldust, selgitatud, et koolis on perioodiõpe: nelja (ühel perioodil kolme) nädala

⁴³ Kolleegiumi 19.01.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/1, 26.01.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/2, 02.02.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/3, 09.03.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/4.

⁴⁴ Haridus- ja teadusministri 23.08.2010. a määrus „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“, § 5 lg 1, lg 8 p 7.

⁴⁵ Kolleegiumi 21.09.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/13 ja 28.09.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/14.

⁴⁶ PGS, § 25 lg 2.

⁴⁷ Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrus nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“, § 15 lg-d 1, 2, 3, 4.

⁴⁸ PGS, § 25 lg 6.

⁴⁹ Sotsiaalministri 27.03.2001. a määrus nr 36 „Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele“, § 10 lg 1.

⁵⁰ Õppekava üldosa, p 4.5.

⁵¹ Õppekava üldosa, p 4.

jooksul keskendutakse ühele põhiale, milleks on vormijoonistamine, eesti keel või matemaatika, ning kui õpetaja nii otsustab, siis ka aiandus. Perioodi jooksul on õpilastel igal päeval 90minutiline põhiaine tund, mille käigus õpitakse lõimituna ka kodulugu, loodus-, religiooni-, inimese- ja ühiskonnaõpetust. Lisaks õpitakse vastava perioodi põhiainet ka nn harjutustunnis. Õpilastel on ka ainetunnid: kõikidel klassidel on inglise keel, vene keel, muusika, kunst, käsitöö, liikumine, ujumisõpetus; lisaks 5. klassil puidutöö, ajalugu, looma- ja taimeõpetus.

2.5. Juhataja on kehtestanud päevakava⁵², päevakava lisana on vormistatud tunniplaan. Tunniplaani määratud õpilaste koormus vastab seaduses sätestatule, kuid tunniplaan ei ole õppekava tunnijaotusplaani kooskõlas, näiteks on õppekava tunnijaotusplaanis 2–3 vene keele tundi, tunniplaanis aga 2 tundi; õppekava tunnijaotusplaanis on 1. klassil 1–3 ning 3. ja 5. klassil 2–3 kehalise kasvatus tundi, tunniplaanis õpilastel kehalist kasvatust ei ole, neil on üks ujumise ja üks liikumise tund. Inglise keele tunde on 3. klassil tunnijaotusplaanis 2, kuid tunniplaanis 3. Seega ei ole tunniplaani koostades õppekavast lähtutud. Juhataja sõnul on otsustatud õppekava tunnijaotusplaani muuta ning uus tunniplaan on koostatud juba vastavalt uuele tunnijaotusplaanile. Õppekava muudatusi kehtestatud ei ole.

2.6. Põhitundides ehk vormijoonistamise, eesti keele ja matemaatika tunnis õpitakse lõimituna kodulugu, loodus-, religiooni-, inimese- ja ühiskonnaõpetust. Lõimingu põhimõtted on õppekavas esitatud, kuid koolis ei ole selge, kuidas lõimitud õppeainete mahtu arvestatakse ning kas neid õppeaineid on õpetatud ettenähtud mahus, vähem või rohkem. Juhataja ei osanud öelda, kui palju on 2022/2023. õppeaastal näiteks loodusõpetust või inimeseõpetust õpetatud ja õpitud, ta rääkis, et arvestust peab õpetaja. Õpetaja ei suutnud selgitada, kas ja kuidas ta erinevate õppeainete mahtu arvestab. Seega ei ole koolis ülevaadet, kas õpilased on kõiki õppeaineid ettenähtud mahus õppinud. Koolil tuleb luua süsteem, kuidas põhiainet ja põhiainet tundidesse lõimitud ainete mahtu arvestada.

2.7. Järelevalve läbiviijad vaatasid vormijoonistamise, muusika ja inglise keele tundi. Tundides anti 1., 3. ja 5. klassi õpilastele küll ka mõni erinev ülesanne või tegevus, kuid suures osas töötasid õpilased koos samade tööülesannetega. Klassiõpetaja sõnul enne järelevalvet keegi kooli töötajatest tema tunde vaadanud ei ole. Juhataja tunnistas, et tema ja pidaja ei ole tunde vaadanud ega ka õppekava täitmist kontrollinud, õpetaja peab ise jälgima, et õppekava saab täidetud.

2.8. Koolis on klassipäevikuks paberkaustik, millesse sissekanded on tehtud päevade, mitte õppeainete kaupa: kaustikusse on kirjutatud järjest ühe päeva tunnid, näiteks et toimus põhitund või vene keele tund, kuid pole täpsustatud, mida selles tunnis konkreetselt õpiti ja milliseid aineid lõimiti. Näiteks 12.09.2023 vormijoonistamise tunni kohta on päevikusse märgitud „Vormijoonistamine, kolmnurk, geomeetrilise vormi sügavus“. Järelevalve ajal 13.09.2023 oli osa tunde päevikusse kandmata. Muusikatunde, mis toimuvad Käinas, ei olnud üldse sisse kantud. Juhataja sõnul täidab aineõpetaja päevikut hiljemalt nädala lõpus, juhataja päeviku täitmist ei kontrolli. Niisugune töökorraldus on vastuolus määrusega⁵³, milles on sätestatud, et klassipäevikusse tuleb märkida õppeainete loend, tundide arv õppeaastas, õpilaste nimed, tundide toimumise aeg, arv ja sisu õppeaineti, et päevikus tuleb eraldada leheküljed kõigile klassi tunniplaanis ettenähtud õppeainetele, et praktiliste ja laboritööde, projektide ning õppekäikude, kaugõppevormi konsultatsioonide teema ja tundide arv märgitakse klassipäevikusse vastava õppeaine leheküljele, et sissekanded

⁵² Direktori 31.08.2023 käskkiri nr 1-5/6.

⁵³ Haridus ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“, §-d 11 ja 12.

klassipäevikusse tehakse tunni toimumise päeval, et päeviku täitmist kontrollib koolijuht. Korrektne päeviku täitmine annab kindluse, et tunnid toimuvad ja õppekava täidetakse.

2.9. Kooli õppekavas on kirjutatud⁵⁴, et õpilasel on võimalus peale kohustuslike koolitundide lõpu osaleda ka erinevates huviringides, mille valik sõltub igal õppeaastal õpilaste soovidest ning õpetajate võimalustest. Koolis töötavad 2023/2024. õppeaastal keraamikaring ja jalgpallitrenn, millest võtavad osa kõik õpilased (v.a koduõppel olijad). Juhataja, pidaja ja klassiõpetaja sõnul on koolis palju õppekava toetavat tegevust: on käidud teatris, muuseumides, kirikutes, ekskursioonil, möödunud aastal oli õpilastel igal nädalal matk.

2.10. Seadusest tulenevalt⁵⁵ tuleb õpilasi õppeveerandi või kursuse algul peamistest läbitavatest teemadest, vajalikest õppevahenditest, hindamise korraldusest ja planeeritavatest üritustest teavitada ning kool peab looma statsionaarses õppes õppivate õpilaste vanematele võimalused sellekohase infoga tutvumiseks. Juhataja ja pidaja sõnul informeeritakse vanemaid lapsevanemate koosolekutel, kõik vajalikud vahendid on koolis olemas.

2.11. Õpilasel ja tema vanemal on õigus saada teavet saadud hinnete ja hinnangute kohta. Määruses⁵⁶ on kirjutatud, et I ja II kooliastmes võib kokkuvõtva hindamisena kasutada vähemalt kaks korda õppeaastas toimuvat kirjeldavate sõnaliste kokkuvõtivate hinnangute andmist. Kooli õppekavas on kirjutatud⁵⁷, et õpilasi hinnatakse sõnaliste hinnangutega, et tunnistuse saab õpilane kaks korda õppeaasta jooksul, kolleegiumi otsusel tihemini, et hindamine toimub vastavalt PRÕKis sätestatule. Õppekavas⁵⁸ on rõhutatud, et tähelepanu pööratakse lapse aktiivsusele, loovusele, uurivale lähenemisele, õpitud oskuste omandamisele ja oskusele oma tööd ise hinnata, et hinnangul on kasvatav ja innustav rõhuasetus. Juhataja sõnul on õpilased saanud üks kord aastas sõnalise tunnistuse, kuid käesolevast õppeaastast on plaanis hinnata õpilasi kaks korda ehk kord poolaastas. Tunnistusele kirjutatu on koolis olemas, iga õpetaja on iga õpilase kohta andnud põhjaliku hinnangu. Inglise keele õpetaja hinnangud on koolis inglise keeles ning juhataja sõnul oligi õpilaste tunnistuste inglise keele osa ingliskeelne. See on vastuolus seaduse⁵⁹ ja kooli põhikirjaga⁶⁰, mis sätestavad, et Eesti Vabariigis ja koolis on asjaajamiskeel eesti keel.

2.12. Kool reklaamib oma kodulehel koduõpet, vanema soovil koduõppel olevate õpilaste osakaal on suur, üheksast kooli õpilasest on vanema soovil koduõppel neli ehk 44,4%. Koduõppe korraldus on reguleeritud määrusega, mis sätestab⁶¹, et oma lapsele koduõppe taotlemiseks peab vanem esitama avalduse, milles on toodud põhjendused, miks just koduõppe lapsele parim õppekorraldus on, ning andmed isiku kohta, kes last õpetama hakkab. Avalduse alusel teeb õppenõukogu otsuse, kas lubab õpilase koduõppele või mitte. Tegemist on kaalutusotsusega⁶²: õppenõukogu peab erinevatele argumentidele tuginedes veenduma, et koduõpe on õpilasele sobivaim lahendus, et õpilane täidab ka koduõppel olles

⁵⁴ Õppekava, p 4.4.

⁵⁵ PGS, § 55 lg 3.

⁵⁶ Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrus nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“, § 22 lg 5.

⁵⁷ Õppekava, p-d 5.1, 5.4.

⁵⁸ Õppekava, p 5.1.

⁵⁹ Keeleseadus, § 10 lg 1, EraKS, § 15 lg 4.

⁶⁰ Hiiumaa Vabakooli põhikiri, p 1.7.

⁶¹ Haridus- ja teadusministri 28.02.2018. a määrus nr 6 „Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord“, § 5 lg-d 2, 4.

⁶² Haldusmenetluse seadus, § 4 lg-d 1, 2.

seadusest tulevat koolikohustust⁶³ ning et õpet läbi viival isikul on piisavalt kompetentse õpilast õpetada. Määrus⁶⁴ sätestab, et koduõpet läbiviiv isik peab koostama õpilasele koostöös kooliga kooli õppekavast lähtuva individuaalse õppekava, milles määratakse kindlaks ka õpetajad, kes kooli poolt õpitulemuste omandamist kontrollivad. Kool peab kontrollima vähemalt üks kord poolaastas individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemuste omandamist⁶⁵ ning juhul, kui õpilasel on individuaalse õppekavaga määratud õpitulemused suures mahus saavutamata, on koolil õigus õppenõukogu otsusega koduõpe katkestada⁶⁶.

Kooli õppekavas on kirjutatud⁶⁷, et koduõppele jääda sooviv laps võetakse kooli vastu koduõppe koordinaatori kindlal nõusolekul ja ettepanekul. Otsuse vanema soovil koduõppe rakendamise kohta teeb kolleegium. Dokumendis on sätestatud⁶⁸, et koduõppe koordinaator nõustab koduõpet tegevaid lapsevanemaid individuaalse õppekava koostamisel ning korraldab lapse ja perega perioodiliselt, vähemalt kord poolaastas, arenguvestlusi, et individuaalses õppekavas määratakse kindlaks õpetajad, kes kontrollivad õpitulemuste saavutamist, ning et juhul, kui koolipoolse kontrolli käigus ilmneb, et õppekavas määratletud õpitulemused on saavutamata, on kolleegiumil õigus koduõpe katkestada.

Juhataja sõnul tuleb vanematel, kes soovivad oma lapse koduõppele jätta, teatada oma soovist esmalt kooli kodulehel oleva lingi kaudu ning siis vastav avaldus allkirjastada. Seejärel vestlevad vanemad koduõppe koordinaatoriga, kes hindab, kas vanemad saavad aru, mida koduõpe tähendab, ja kas pere on võimeline koduõpet läbi viima. Juhataja rääkis, et 2023. aasta suvel oli viis peret, kes soovisid oma lapsed koduõppele jätta, ühe pere puhul keelduti. Need, kes koduõppele lubatakse, peavad esitama tähtjaks individuaalse õppekava. Kui ei esita, siis koduõpe lõpetatakse. Koduõppe koordinaatori sõnul selgitatakse vestlusel välja, miks pere oma last koduõppele jätta soovib, mida laps sellest arvab, kuidas pere näeb koduõppe korraldust, kas neil on aega last õpetada. Koduõppe koordinaator selgitas, et vestles suvel 2023 kõikide koduõppele soovinud peredega, vestlused toimusid interneti teel, reaalselt ta lapsi ja nende vanemaid ei näinud, kuid väitis, et see polegi vajalik, et ta usaldab vanemaid.

30.08.2023 arutas kooli kolleegium⁶⁹ nelja vanema taotlust nende laps alates 01.09.2023 koduõppele lubada, tegi positiivse otsuse ning määras, et individuaalsed õppekavad tuleb koostada hiljemalt 25.09.2023. Protokolli põhjal osalesid kolleegiumi koosolekul kaks õpetajat, pidaja esindaja ja koduõppe koordinaator, kes ei kuulu kolleegiumi koosseisu. Seega ei olnud kolleegiumil otsustusõigust: vastavalt määrusele⁷⁰ on õppenõukogu otsustusvõimeline, kui sellest võtab osa vähemalt kaks kolmandikku liikmetest. Kooli põhikirjas⁷¹ on sätestatud, et kolleegiumi kuuluvad kooli juhataja ning kõik lasteaias ja koolis töötavad õpetajad ja muu pedagoogiline personal ning 30.08.2023 töötas koolis EHIS 04.09.2023 andmetel viis niisugust töötajat. 21.09.2023 kolleegiumi koosolekul⁷² oli taas päevakorras õpilaste vanemate soovil koduõppele lubamine, kolme taotluse puhul tehti positiivne otsus, ühe õpilase puhul lükati otsustamine järgmisele koosolekule. 28.09.2023 koosolekul⁷³ otsustati veel üks õpilane vanema soovil koduõppele lubada. Mõlemal korral oli kolleegium otsustusvõimeline, sest

⁶³ Põhiseadus, § 37.

⁶⁴ Haridus- ja teadusministri 28.02.2018 määrus nr 6 „Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord, § 6 lg 2.

⁶⁵ Haridus- ja teadusministri 28.02.2018. a määrus nr 6 „Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord, § 7, lg 2.

⁶⁶ Haridus- ja teadusministri 28.02.2018. a määrus nr 6 „Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord, § 8.

⁶⁷ Õppekava, p 7.

⁶⁸ Õppekava, p 7.

⁶⁹ Kolleegiumi 30.08.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/11.

⁷⁰ Haridus- ja teadusministri 23.08.2010. a määrus nr 44 „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“, § 5 lg 1.

⁷¹ Hiiumaa Vabakooli põhikiri, p 3.4.2.

⁷² Kolleegiumi 21.09.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/13.

⁷³ Kolleegiumi 28.09.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/14.

koosolekul osales kuus seitsmest sel ajal EHISE andmetel koolis töötanud pedagoogist. Järelevalves õpilaste individuaalseid õppekavasid ei esitatud.

Juhataja sõnul hindab koduõppel olevate õpilaste õpitulemusi koduõppe koordinaator koostöös õpetajatega. Õpetajad olid arvamusel, et koduõppe õpilastega tegeleb koduõppe koordinaator. Koduõppe koordinaator rääkis, et tema roll on vanemaid toetada, et internetis toimuvad iganädalased kohtumised, kus saab nõu küsida ja kogemusi vahetada. Kas ja kui sageli õpilastega kohtutakse, kokku lepitud ei ole. Koduõppe koordinaatori sõnul peab vanem korra poolaasta jooksul esitama õpilase portfoolio ja tööd, koolis ei ole kokkulepet, et aineõpetajad peaksid hindamises osalema, vastutav roll on vanematel ning vanemad koostavad ka tunnistuse. Koduõppe koordinaator nentis, et vajaduse korral võib hindamiseks testid välja töötada. Seega on kooli töötajatel vanemate soovil toimuva koduõppe korraldusest, õpilaste hindamisest ja kooli rollist väga erinev arusaam. Koduõppe koordinaator 12.09.2023 EHISE andmetel ja juhataja kinnitusel kooli pedagoogiliste töötajate hulka ei kuulu.

2022/2023. õppeaastal oli vanemate soovil koduõppel üks kooli õpilane, kes õppis 5. klassis. Õpilane jäi klassikursust kordama, sest tal oli kogu 5. klassi materjal omandamata.⁷⁴ Juhataja sõnul tegeles selle õpilasega eelmine juhataja, kool on juhtunust õppinud ennekõike seda, et kui õpilasel tekib mahajäämus, tuleb koduõpe koheselt lõpetada ning õpilane peab taas koolis käima hakkama. 2023/2024. õppeaastal õpib see õpilane teises koolis.

2.13. Kooli õppekavas⁷⁵ on sätestatud, et õpetajad koostavad oma töökavad terveks õppeaastaks, et töökavas peab kajastuma ligikaudne epohhide ajaline kestus, põhitundide järjestus koos sisulise põhjendusega, õpetaja ootused saavutatavatele õpitulemustele ja arutelu seoses tehtavate meetodiliste valikutega, vajadusel põhianete loimimise põhimõtted. Õppekava põhjal⁷⁶ teeb töökava vormi ja nõuete osas otsuse kolleegium. Juhataja sõnul koostavad õpetajad õppeaasta töökava, neid hoitakse Drive'i keskkonnas, kolleegium õppekava vormi kindlaks määranud ei ole. Õpetajate sõnul on nad töökavasid enda jaoks koostanud. Ühtegi töökava järelevalve läbiviijatele ei esitatud.

2.14. Ettepanekud direktorile

- 2.14.1. Märkida kolleegiumi koosolekute protokollides, kas kolleegium täidab koosolekul õppenõukogu ülesandeid või ei, et oleks üheselt arusaadav, miks koosolek toimub ja mis rollis osalejad on.
- 2.14.2. Koostada vanema soovil koduõppele lubamise ja koduõppe läbiviimise juhend, et oleks üheselt arusaadav, kes millistel tingimustel koduõppele pääseb ning milliseid ülesandeid ja kohustusi koduõpe õppijale, lapsevanemale ja koolipererele kaasa toob.
- 2.14.3. Tagada, et kooli õpilaste tunnistused oleksid vastavalt keeleseaduse § 10 lõikes 1, erakooliseaduse § 15 lõikes 4 ja kooli põhikirja punktis 1.7 sätestatule eestikeelsed.
- 2.14.4. Kehtestada nõuded õpetajate töökava vormile ja sisule, et oleks üheselt mõistetav, millised õpetajate töökavad olema peavad.
- 2.14.5. Kehtestada õpetajate töökavade esitamise tähtaeg, et nii juhataja kui õpetajad teaksid, millal töökavad esitada tuleb.

2.15. Ettekirjutused pidajale

- 2.15.1. Tagada õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimine kooli õppekava tunnijaotusplaanis sätestatu kohaselt, viies tunniplaani õppekava tunnijaotusplaaniga kooskõlla või muutes kooli õppekava, et see oleks kooskõlas kooli tegeliku praktikaga, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 17 lõikest 1 ja Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1

⁷⁴ EHISE 08.09.2023 andmed, kolleegiumi 15.06.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/9.

⁷⁵ Õppekava, p 8.

⁷⁶ Õppekava, p 8.

- „Põhikooli riiklik õppekava“ § 15 lõikes 1 sätestatud ja käesoleva õiendi punktis 2.5. toodud selgitustest. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.01.2024.
- 2.15.2. Luua süsteem, kuidas planeerida, läbi viia ja kontrollida, et koolis õpetatakse ja õpitakse kõiki õppeaineid Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 15 lõigetes 3 ja 4 sätestatud ja kooli õppekava tunnijaotusplaanis toodud mahus, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 17 lõikest 1. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.01.2024.
- 2.15.3. Tagada, et koolis õpetatakse ja õpitakse kõiki õppeaineid Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 15 lõigetes 3 ja 4 sätestatud ja kooli õppekava tunnijaotusplaanis toodud mahus. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.01.2024.
- 2.15.4. Tagada klassipäeviku sisseseadmine ja täitmine vastavalt haridus ja teadusministri 25.08.2010. a määruse nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“ §-des 11 ja 12 sätestatule. Täitmise tähtaeg: 01.12.2023.
- 2.15.5. Tagada õpilaste hindamine vastavalt Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 22 lõikes 5 ja kooli õppekava punktides 5.1 ja 5.4. sätestatule. Täitmise tähtaeg: 01.01.2024.
- 2.15.6. Tagada vanema soovil koduõppel olevatele õpilastele individuaalsete õppekavade koostamine vastavalt haridus- ja teadusministri 28.02.2018. a määruse nr 6 „Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord“ § 7 lõikes 1 sätestatule. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.12.2023.
- 2.15.7. Tagada vanema taotlusel koduõppel õppiva õpilase hindamine ja õpitulemuste saavutatuse kontrollimine, lähtudes haridus- ja teadusministri 28.02.2018. a määruse nr 6 „Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord“ § 7 lõikest 2, viia selle hindamise alusel läbi analüüs, milliste õpilaste osas on koolil vaja kaaluda koduõppe katkestamist haridus- ja teadusministri 28.02.2018. a määruse nr 6 „Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord“ § 8 alusel. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.02.2024.

3. Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse ja tulemuslikkuse hindamine koolis

- 3.1. Seadus⁷⁷ sätestab, et koolis tuleb teha sisehindamist ning et sisehindamine on pidev protsess, mille eesmärk on tagada õpilase arengut toetavad tingimused ja kooli järjepidev areng. Selleks selgitatakse välja kooli tugevused ning parendusvaldkonnad, millest lähtuvalt koostatakse arengukava. Kooli sisehindamisel analüüsitakse õppe- ja kasvatustegevust ja juhtimist ning hinnatakse nende tulemuslikkust. Kooli sisehindamise korra kehtestab direktor⁷⁸, andes selle eelnevalt arvamuse andmiseks hoolekogule.

Kooli sisehindamise korra on juhataja oma käskkirjaga kehtestanud⁷⁹ ja käskkirja lisana vormistanud. Dokumendi on heaks kiitnud kooli nõukogu⁸⁰. Kooli põhikirjas ei ole sätestatud, et nõukogu täidab hoolekogu ülesandeid. Kui nõukogu hoolekogu ülesandeid täidab, soovitame selle kohustuse ka põhikirjas välja tuua. Sisehindamise korras on sätestatud, et sisehindamisel selgitatakse välja kooli tugevused ja parendusvaldkonnad, analüüsitakse õppe- ja kasvatustegevust ja juhtimist ning hinnatakse nende tulemuslikkust⁸¹ ning et selleks kasutatakse

⁷⁷ PGS, § 78 lg 1.

⁷⁸ PGS, § 78 lg 2.

⁷⁹ Direktori 21.07.2023 käskkiri nr 1-5/3.

⁸⁰ Kooli nõukogu 14.06.2023 koosoleku protokoll nr 2.

⁸¹ Sisehindamise kord, p 1.3.

erinevaid meetodeid⁸², näiteks analüüsitakse kooli dokumentatsiooni, tegevusnäitajaid, statistikat; vaadeldakse ja analüüsitakse õppe- ja kasvatustegevust ning õpilaste töid; vesteldakse erinevate huvigruppide esindajatega, intervjueritakse neid; korraldatakse arenguveestlusi ja küsitlusi ning analüüsitakse nende tulemusi. Sisehindamist korraldab⁸³ kooli juhataja koos kolleegiumiga ning see viiakse läbi õppeaasta lõpul või enne uue õppeaasta algust⁸⁴, tulemused esitatakse kolleegiumi protokollis osana⁸⁵. Dokumendis on sätestatud, et sisehindamise analüüs peab sisaldama õpetajate hinnangut kooli õppe- ja kasvatustegevusele ning enesehinnangut lähtuvalt õppeaastaks koostatud tegevuskavast, hinnangut juhatuse tegevusele ning ülevaadet arengukava tegevuskava täitmisest⁸⁶. Dokumendist ei selgu, kas ja kuidas kasutatakse sisehindamisel kooli tegevusnäitajaid, huvigruppide arvamusi, intervjueritavate seisukohti, ei ole sätestatud, kas lisaks õpetajatele analüüsivad oma tegevust ka teised kooli töötajad, näiteks juhataja.

Juhataja sõnul koolis sisehindamist veel tehtud ei ole, põhjalikku õppeaasta kokkuvõtet seni ka tehtud ei ole. Juhataja rääkis, et tema möödunud õppeaastal tunde ei vaadeldud. Kooli õpetajad jälgisid ise õppekavaga nõutud õpitulemuste saavutamist ja ka hindasid oma tegevust ise. Klassiõpetaja kinnitas, et tema tunde ükski kooli töötaja vaadanud ei ole.

3.2. Juhataja sõnul tehti õppeaastast kokkuvõtte 01.06.2023 kolleegiumi koosolekul. Kolleegiumi koosoleku protokollis⁸⁷ on üks päevakorrapunkt kokkuvõtte 2022/2023. õppeaastast (sisehindamine), mille alapunktid on õpetajate tagasiside, lastevanemate tagasiside arutelu ja arengukava tegevuskava täitmine. Lapsevanemate tagasiside kohta on kirjutatud vaid, et vanemad rõõmustavad, sest lapsed käivad rõõmuga koolis. Kaks õpetajat on oma töö ja kooli kohta arvamuse ütelnud, kuid protokollis ei kajastu õppetöö tulemuste analüüs, ei selgu, mida lapsed õppisid ja mida mitte, kas õppekava täideti ja mil määral. Üks õpetaja ütles vaid, et sai oma tööle keskenduda, teise õpetaja protokollitud jutust selgub, et ta jõudis oma õpilastega tööõpetuses kaugemale, kui õppekavaga ette nähtud. Miks nii juhtus ja kuidas teistes õppeainetes läks, dokumendist ei selgu. Ka ei ole ära toodud ühtki tulemusnäitajat. Õpetajad on hinnanud oma tööd hindegaga hea. Protokollis⁸⁸ on lause, et inglise keele õpetaja ei saanud kolleegiumi koosolekul osaleda ja tema ingliskeelsed kirjalikud märkused on protokollile lisatud. Protokollis on nimetatud õpetaja ingliskeelsed hinnangud ja tähelepanekud ära toodud. Seadus sätestab⁸⁹, et Eestis on asjaajamise keel eesti keel ning ka kooli põhikirjas on märgitud, et kooli õppe- ja asjaajamise keel on eesti keel⁹⁰. Seega on protokoll vastuolus nii seaduse kui kooli põhikirjaga. Koolis võib muukeelseid dokumente olla, kuid sel juhul peavad vastavalt õigusaktides sätestatule paralleelselt olemas olema ka eestikeelsed versioonid.

3.3.01.06.2023 koosolekul arutati arengukava tegevuskava täitmist⁹¹. Arengukava tegevuskava täitmise kohta on toodud tabel, milles on ka eelmiste õppeaastate tegevused. Näiteks on kirjutatud, et aastatel 2021–2024 on tegevusteks metoodiliste materjalide koostamine, vastutajaks on kolleegium, ja 2022/2023. õppeaasta tegevuseks ongi märgitud vaid koostamine. Üks tegevus on kooli traditsioonide kujundamine ning 2022/2023. õppeaasta

⁸² Sisehindamise kord, p 2.4.

⁸³ Sisehindamise kord, p 2.1.

⁸⁴ Sisehindamise kord, p 2.2.

⁸⁵ Sisehindamise kord, p 3.1.

⁸⁶ Sisehindamise kord, p 3.2.

⁸⁷ Kolleegiumi 01.06.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/8, p 11.

⁸⁸ Kolleegiumi 01.06.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/8, p 11.

⁸⁹ Keeleseadus, § 10 lg 1, EraKS § 15 lg 4.

⁹⁰ Hiiumaa Vabakooli põhikiri, p 1.7.

⁹¹ Kolleegiumi 01.06.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/8, p 11.

tegevuste alla on kirjutatud, et lisaks traditsioonilistele waldorfkooli pühadele tähistatakse ka kooli sünnipäeva. Üks tegevus on ladus koostöö lapsevanematega ning 2022/2023. õppeaasta tegevuste alla on kirjutatud, et koostöö toimub hästi ja igapäevaselt, mingeid põhjendusi või argumente lisatud ei ole. Ka on toodud, et 2021. aasta augustis oli lapsevanematele waldorfkoolitus.

3.4. Järelevalves jäi selgusetuks, millise arengukava tegevuskava täitmist arutati. Kool esitas järelevalves pidaja juhatuse koosoleku protokoll⁹², millest selgub, et koosoleku neljas päevakorrapunkt oli täiendatud arengukava kinnitamine. Dokumendis on kirjutatud vaid seda, et täiendused kinnitati seitsme poolthäälega, vastu ei olnud keegi. Milline oli algne arengukava ning miks ja millises osas seda täiendati, selgitatud ei ole. Koosoleku protokollile arengukava lisatud ei ole, seega on selgusetu, milline dokument täpselt sel koosolekul kinnitati. Järelevalves esitati „Hiiumaa Vabakooli arengukava 2021–2024“, mille esilehele on kirjutatud, et see dokument kinnitati Hiiumaa Haridusseltsi juhatuse koosolekul 17.05.2021. Tegemist on sama arengukavaga, mille alusel koolile 2021. aastal tegevusluba anti. Järelevalves esitatud arengukavale juhatuse koosoleku protokollis lisatud ei ole. 17.05.2021 juhatuse koosoleku protokollis põhjal arengukavaga seonduvat sel koosolekul ei arutatud. Juhataja ja pidaja esindaja rääkisid, et olemas on ka 25.03.2022 arengukava, kuid ka sellel puudub kehtestamise dokument. Kuna 17.05.2021 arengukava on saadetud pidaja esindaja poolt digiallkirjastatud konteineris ehk saadetud pädeva isiku allkirjaga, luges järelevalve selle dokumendi kehtivaks arengukavaks.

3.5. Esitatud arengukava põhjal on kooli peamine strateegiline eesmärk tagada waldorfpedagoogika põhialustest lähtuv kasvu- ja arengukeskkond, tegutsedes jätkusuutliku ja kvaliteetse haridusteenuse pakkujana piirkonnas. Alaeesmärkideks on, et õppe- ja kasvatustegevuses rakendatakse waldorfpedagoogikat, et õpetajad on motiveeritud ja tegevuses toetatud kvaliteetse hariduse pakkujad, et kasvatus- ja õppetegevuse rikastamiseks on partnerorganisatsioonidega koostöölepped sõlmitud ning et pidajal on ressursse haridusasutuse pidamiseks. Arengukavas⁹³ on eeldatud, et esimesel, 2021/2022. õppeaastal on koolis kaks liitklassi (1.-2. ja 3.-4. klass), milles kummaski õpib kuni 16 last, ning lisaks üks lasteaiarühm, kus käib 16 last. 2022/2023. õppeaastast lisandub prognoosi kohaselt kooliosas veel üks liitklass, kus on samuti kuni 16 õpilast. Arengukava tegevuskavas on eeldatud, et kõik lasteai- ja koolikohad on täidetud. Need plaanid ei ole täitunud, sest koolis oli mõlemal õppeaastal vaid üks klass, 2021/2022. õppeaastal oli EHISe andmetel õpilasi viis ja 2022/2023. õppeaastal seitse. Kuna õpilasi on vähe, ei ole võimalik eelarveprognoosi täita. Juhataja ja pidaja esindaja usuvad, et kooli tuleb lapsi juurde.

3.6. Üldtööplaan on kooli õppe- ja kasvatustegevuse alane kohustuslik dokument⁹⁴, milles määratletakse kooli ühe õppeaasta tegevuskava, mis peab lähtuma kooli arengukavast ja õppekavast, õppeaasta üldeesmärkidest ja eelmise aasta töö kokkuvõttest⁹⁵. Üldtööplaan vormistatakse alapunktideni vastavalt tegevusvaldkondadele, igas alapunktis määratletakse ülesanded, tegevused, vastutajad ja tähtajad⁹⁶. Õppenõukogu ehk kolleegiumi ülesanne on kinnitada üldtööplaan enne õppeaasta algust⁹⁷.

⁹² MTÜ Hiiumaa Haridusseltsi 03.05.2021 juhatuse koosoleku protokoll nr 6.

⁹³ Hiiumaa Vabakooli arengukava 2021–2024, p 1.1.

⁹⁴ PGS, § 70 lg 1 p 1.

⁹⁵ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“, § 4 lg 1.

⁹⁶ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“, § 5.

⁹⁷ Haridus- ja teadusministri 23.08.2010. a määrus nr 44 „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“, § 2 p 2.

Kool esitas 2023/2024. õppeaasta üldtööplaani, mis ei vasta nõuetele: dokument koosneb ürituste kavast, millele olid lisatud õppeaasta eesmärgid. Üldtööplaani koostamisel ei ole lähtutud tegevusvaldkondadest, puuduvad ülesanded, tegevused, vastutajad ja tähtajad. Dokument kinnitati kolleegiumi koosolekul⁹⁸, kuid sel koosolekul puudus otsustusõigus: vastavalt määrusele⁹⁹ on õppenõukogu otsustusvõimeline, kui sellest võtab osa vähemalt kaks kolmandikku liikmetest, sealhulgas õppenõukogu esimees või aseesimees. Kooli põhikirjas¹⁰⁰ on sätestatud, et kolleegiumi kuuluvad kooli juhataja ning kõik lasteaias ja koolis töötavad õpetajad ja muu pedagoogiline personal. 30.08.2023 töötas koolis EHISe 04.09.2023 andmetel viis niisugust töötajat, protokolli põhjal osales koosolekul neist vaid kaks.

02.10.2023 esitas juhataja uue, 29.09.2023 tööplaani, mis on kinnitatud kolleegiumi koosolekul¹⁰¹. Üldtööplaanis on õppeaasta üldeesmärgid: kooli stabiilsuse ja arengu tagamine, õppekava ja õppekorralduse arendamine, koduõppe süsteemi käivitamine ja arendamine, järelevalve läbimine ja ettekirjutuste täitmine. Kõikidel üldeesmärkidel on alaeesmärgid. Lisaks on esitatud sündmuste kalender. Kooli üldtööplaanil on mitmeid puudusi. Dokument on koostatud ajavahemikuks juuli 2023 kuni juuni 2024. Seega ei ole tegemist ühe õppeaasta tegevusplaaniga, sest seadus sätestab¹⁰², et õppeaasta kestab 1. septembrist järgmise aasta 31. augustini ehk käesolev õppeaasta 01.09.2023–31.08.2024. Mitmete ülesannete puhul on vastutajateks isikud, kes ei ole kolleegiumi liikmed. Kolleegium ei saa panna vastutust lapsevanematele, pidaja esindajatele ega kõrvalistele isikutele. Üldtööplaanis ei ole lähtutud arengukava tegevusvaldkondadest, milleks on strateegiline juhtimine, personali juhtimine, õppe- ja kasvatustöö, ressursside juhtimine ning koostöö huvigruppidega, kuid kõigist neist valdkondadest on tegevusi ja ülesandeid planeeritud.

3.7. Ettepanek pidajale

Sätestada põhikirjas, et nõukogu täidab hoolekogu ülesandeid, et oleks üheselt selge, millised kohustused nõukogul on.

3.8. Ettepanekud direktorile ja pidajale

- 3.8.1. Innustada kooli kolleegiumi liikmeid kolleegiumi koosolekutel õppe- ja kasvatustegevuse parendamiseks ettepanekuid tegema ning kajastada need ettepanekud ka kolleegiumi koosoleku protokollis.
- 3.8.2. Tagada, et kolleegium (õppenõukogu) arutaks õppeaasta lõpul läbi kooli õppe- ja kasvatustegevuse tulemused ning teeks vajadusel kooli juhatajale ettepanekuid kooli õppe- ja kasvatustegevuse parendamiseks.
- 3.8.3. Tagada, et kõik kooli dokumendid oleksid vastavalt keeleseaduse § 10 lõikele 1 ja erakooliseaduse § 15 lõikele 4 eesti keeles, et need oleksid kõigile arusaadavad.
- 3.8.4. Koostada üldtööplaan üheks õppeaastaks, planeerides eesmärgid ja ülesanded arengukava tegevusvaldkondade kaupa, et dokument oleks paremini jälgitav.

3.9. Ettekirjutus pidajale

Tagada sisehindamise läbiviimine pideva protsessina, mille eesmärk on tagada õpilaste arengut toetavad tingimused ja kooli järjepidev areng, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 78 lõikes 1 kehtestatud. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.04.2024.

⁹⁸ Kolleegiumi 30.08.2023 koosoleku protokoll ...

⁹⁹ Haridus- teadusministri 23.08.2010. a määrus nr 44 „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“, § 5 lg 1.

¹⁰⁰ Hiiumaa Vabakooli põhikiri, p 3.4.2.

¹⁰¹ Kolleegiumi 29.09.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/14 ja lisa 2.

¹⁰² PGS, § 24 lg 1.

4. Õpilaste arengu toetamine ning kooli tugevused ja parendusvaldkonnad

4.1. Seadus¹⁰³ sätestab, et kvaliteetne üldharidus järgib kaasava hariduse põhimõtteid ning et tulenevalt õpilase individuaalsest vajadusest tagatakse talle võimetekohane õpe ja vajalik tugi õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös¹⁰⁴. Seaduses¹⁰⁵ on sätestatud, et direktor määrab haridusliku erivajadusega õpilaste õppe koordineerija (edaspidi HEVKO), kelle ülesanne on korraldada koolisisest meeskonnatööd ning koordineerida koolivälises võrgustikutöös osalemist. HEVKO peab toetama ja juhendama õpetajat haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel, nõustama vanemat ning tegema õpetajale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või lisauuringute tegemiseks ning ühelt haridustasemelt teisele ülemineku toetamiseks¹⁰⁶. Eespool toodud pedagoogilispühholoogilise hindamise, testimise ja uuringute tulemused, samuti õpetajate tähelepanekud, tugispetsialistide ning koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitusel, rakendatud teenused ja tugi ning hinnang nende tulemuslikkuse kohta kantakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile¹⁰⁷.

Kooli õppekavas on samuti kirjutatud, et kool lähtub haridusliku erivajadusega õpilaste õppe korraldamisel kaasava hariduse põhimõttest ja et üldjuhul õpivad niisugused õpilased tavaklassis ning et nende toetamiseks võib rakendada tugiteenuseid, koostada individuaalse õppekava, vajadusel ja vanema nõusolekul viia üle spetsiaalsesse rühma või klassi.

Koolis EHISe 12.09.2023 andmetel erivajadusega õpilasi ei olnud. Juhataja on määranud HEVKO¹⁰⁸ ning HEVKO vastutab ka individuaalse arengu jälgimise kaartide täitmise eest. HEVKO sõnul seni koolis individuaalse arengu jälgimise kaarte avatud ei ole.

4.2. Kooli õppekavas on kirjutatud, et õpilasele, kellel tekib takistusi koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel, pakutakse üldist tuge, mis hõlmab individuaalset lisajuhendamist, tugispetsialistide abi ning õpiabitunde. Lisaks saab õppekavast lugeda, et õpetaja harjutab end omama elavat pilti iga lapse arengust¹⁰⁹, et klassiõpetaja on õpilase vanematega regulaarselt ühenduses ja vahendab neile lapse arengut puudutavaid tähelepanekuid alati, kui selleks on põhjust¹¹⁰, et õpetaja jälgib lapse arengut pidevalt, tehes selle kohta tähelepanekuid ja märkmeid ning pidades nõu teiste õpetajate, terapeutide ja lapse hooldajatega. Juhataja sõnul hindab õpilaste toevajadust nende õpetaja, kes teeb vajadusel õpilastele lisatunde. Õpetaja sõnul tema õpilased seni tuge ja abi vajanud ei ole. Õpetaja rääkis, et ta jälgibki pidevalt oma õpilasi ja nende arengut, suhtleb väga tihedalt lapsevanematega, vajadusel peab nõu aineõpetajatega.

4.3. Seaduse¹¹¹ kohaselt peab õpilasele vajadusel tagama tasuta vähemalt eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenused, nende teenuste rakendamiseks peab looma võimalused kooli pidaja ning teenuste rakendamist korraldama direktor. Tugispetsialistidel on õpilaste õpiraskuste ja muude probleemide ilmnemisel, õpetajate ja vanemate nõustamisel ning õpilastele täiendava toe pakkumisel oluline roll.

¹⁰³ PGS, § 6 lg 1.

¹⁰⁴ PGS, § 46 lg 9.

¹⁰⁵ PGS, § 46 lg 2.

¹⁰⁶ PGS, § 46 lg 3.

¹⁰⁷ PGS, § 46 lg 7.

¹⁰⁸ Direktori 25.07.2023 käskkiri nr 1-15/4.

¹⁰⁹ Õppekava, p 5.4.

¹¹⁰ Õppekava, p 5.2.

¹¹¹ PGS, § 37 lg 2.

Järelevalve ajal ei töötanud koolis ühtegi tugispetsialisti, kuid klassiõpetajal on eripedagoogi kvalifikatsioon ning võimalus eripedagoogilist tuge pakkuda. Sotsiaalpedagoogi, logopeedi ega koolipsühholoogi koolis ei ole, õpilaste toevajadust kindlaks määratud ei ole. Selgitame, et logopeedi toe vajadust saab määrata vaid kvalifitseeritud logopeed, sotsiaalpedagoogi toe vajadust kvalifitseeritud sotsiaalpedagoog ja koolipsühholoogi toe vajadust kvalifitseeritud koolipsühholoog. Juhataja ja pidaja esindaja sõnul otsitakse õpilastele abi, kui reaalne toevajadus ilmneb, seni pole tugispetsialiste vaja olnud, kuid toevajadust pole ka kindlaks tehtud. Tugiteenuste osutajaga sõlmitud lepinguid järelevalves ei esitatud.

EHISe 08.09.2023 andmetel on koduõppe õpilaste hulgas neid, kes on eelnevatel aastatel tugiteenuseid vajanud. Juhataja sõnul pole ta nende õpilaste vajadustest teadlik ning ühtegi koolivälise nõustamiskomisjoni otsust EHISesse kantud ei ole.

4.4. Seadus¹¹² sätestab, et õpilase arengu toetamiseks korraldatakse temaga koolis vähemalt üks kord õppeaastas arenguveestlus, mille põhjal lepatakse kokku edasises õppes ja arengu eesmärkides, ning et arenguveestlusel osalevad õpilane, klassijuhataja ja piiratud teovõimega õpilase puhul vanem¹¹³. Seaduse¹¹⁴ alusel kehtestab arenguveestluste korraldamise tingimused ja korra kooli direktor, kellel on kohustus esitada see dokument eelnevalt arvamuse andmiseks õppenõukogule ja hoolekogule¹¹⁵.

Kooli õppekavas on kirjutatud¹¹⁶, et arenguveestlused toimuvad vähemalt kord aastas, et osalevad õpetaja, õpilane ja lapsevanem(ad). Juhataja on kehtestanud arenguveestluste korra oma käskkirjaga¹¹⁷, eelnevalt on arutanud dokumenti kooli nõukogu¹¹⁸ ja kolleegium¹¹⁹. Käskkirjale on „Hiiumaa Vabakooli arenguveestluste kord“ lisana lisatud. Kooli arenguveestluste läbiviimise korras on sätestatud, et õpetajad jälgivad pidevalt õpilaste arengut ja toimetulekut ning arutavad kolleegiumis nende edusamme ja vajakajäämisi ning seda, millist tuge on võimalik õpilastele pakkuda. Arenguveestlusel antakse lapsevanemale tagasisidet lapse keha ehk füüsilise tervise, vaimu ehk õpiedukuse ja loominguilisuse ning hinge ehk sotsiaalse võimekuse ja suhete kohta. Korras õpilase osalemist ei mainita. Klassiõpetaja kinnitas, et arenguveestlusel osalevad õpetaja ja lapsevanem, õpilased arenguveestlustest osa ei võta. See on vastuolus seaduse ja kooli õppekavaga, sest osalema peab ka õpilane. Koolis on vanematega peetud arenguveestluste kokkuvõtted olemas.

4.5. Ettepanek pidajale ja direktorile

Täiendada arenguveestluste korda ja sätestada, mis on arenguveestluse eesmärk, kes kindlasti peavad osalema ja kes võivad osa võtta, kuidas arenguveestlus toimub, et kõik osalejad saaksid arenguveestlusest ühtmoodi aru.

4.6. Ettekirjutused pidajale

4.6.1. Hinnata logopeedi teenuse vajadust ning vajadusel tagada koolis õpilastele logopeedi teenuse rakendamine vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõikele 2 ning § 74¹ lõikele 10. Täitmise tähtaeg: 01.12.2023.

4.6.2. Hinnata sotsiaalpedagoogi teenuse vajadust ning vajadusel tagada koolis õpilastele sotsiaalpedagoogi teenuse rakendamine vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõikele 2 ja § 74¹ lõikele 9. Täitmise tähtaeg: 01.12.2023.

¹¹² PGS, § 37 lg 5.

¹¹³ PGS, § 37 lg 6.

¹¹⁴ PGS, § 37 lg 7.

¹¹⁵ Haridus- ja teadusministri 23.08.2010. a määrus nr 44 „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“, § 2 p 8.

¹¹⁶ Õppekava, p 5.3.

¹¹⁷ Direktori 21.07.2023 käsk kiri nr 1-5/2.

¹¹⁸ Nõukogu 14.06.2023 koosoleku protokoll nr 2.

¹¹⁹ Kolleegiumi 15.06.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/9.

- 4.6.3. Hinnata koolipsühholoogi teenuse vajadust ning vajadusel tagada koolis õpilastele koolipsühholoogi teenuse rakendamine vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõikele 2 ja § 74¹ lõikele 8. Täitmise tähtaeg: 01.12.2023.
- 4.6.4. Korraldada kõikide õpilaste ja nende vanematega arenguveestlused vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõikes 6 sätestatule. Ettekirjutuse täitmise tähtaeg 01.03.2023.

5. Õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon

5.1. Haridusasutuse juht peab tegema kõik endast sõltuva, et täita õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohad kvalifikatsiooninõuetele vastavate pedagoogidega. Kui õpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat õpetajat, võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ning kelle kvalifikatsioon ja pedagoogiline kompetentsus on piisavad, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpitulemuste saavutamine. Sellisel juhul korraldab direktor aasta jooksul uue avaliku konkursi. Seadus sätestab¹²⁰, et koolis töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate arv peab nende läbiviidava õppe ja kasvatustegevuse mahust lähtuvalt olema piisav, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpitulemuste saavutamine.

Järelevalves kontrolliti õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavust kehtestatud nõuetele¹²¹ ning EHISesse kantud andmete (seisuga 10.08.2023, 04.09.2023 ja 12.09.2023) vastavust õppeasutuses kohapeal olevatele kvalifikatsiooni tõendavatele dokumentidele. Koolis töötas 08.09.2023 EHISe ning 12.09.2023 kohapeal kontrollitud andmetel seitse õppe- ja kasvatusala töötajat, neist kooliosas viis (juhataja ja neli õpetajat). Kvalifikatsiooninõuetele vastavad neist juhataja ja klassiõpetaja (koormus I kooliastmes 14 ja II kooliastmes 6 tundi).

Kvalifikatsioon ei vasta nõuetele järgmistel õppe- ja kasvatusala töötajatel:

- 1) Õpetaja (koormus 0,23, inglise keel I kooliastmes 1,5 ja II kooliastmes 1,5 tundi) – puuduvad õpetajakutse ja Eesti ENIC/NARIC Keskuse tunnustus väljaspool Eestit välja antud haridusttõendavale dokumendile.
- 2) Õpetaja (koormus 0,1, muusika I kooliastmes 1 ja II kooliastmes 1 tund) – puudub õpetajakutse.
- 3) Õpetaja (koormus 0,14, vene keel I kooliastmes 1 ja II kooliastmes 1 tund) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse.

5.2. Koolis töötab liitklass, õpetajad õpetavad 1., 3. ja 5. klassi õpilasi koos. Kokku annavad õpetajad 27 tundi, neist kvalifikatsiooninõuetele vastav klassiõpetaja 20 tundi (74%) ja kolm kvalifikatsiooninõuetele mittevastavat õpetajat kokku 7 tundi (26%). (Lisaks on kõikidel õpilastel kolmapäeviti üks ujumistund.) Eeltoodust tulenevalt ei saa kooli õpetajate kvalifikatsiooni seaduse¹²² tähenduses piisavaks hinnata.

5.3. EHISe põhimääruse¹²³ järgi kantakse õpetajate alamregistrisse andmed põhihariduse omandamist võimaldavate õppeasutuste tasemehariduse pakkumisega seotud õpetajate, koolijuhtide ja tugispetsialistide kohta, andmed tuleb¹²⁴ pedagoogide alamregistrisse kanda

¹²⁰ PGS, § 74 lg 9.

¹²¹ PGS, § 74¹

¹²² PGS, § 74 lg 9.

¹²³ Vabariigi Valituse 05.08.2004. a määrus nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“, § 17.

¹²⁴ Vabariigi Valituse 05.08.2004. a määrus nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“, § 22 lg 2.

tööle asumise, töölt lahkumise või andmete muutumise päeval, välja arvatud iga aasta septembris, kui nimetatud andmed esitatakse viie tööpäeva jooksul.

Kool andmeid õigeaegselt registrisse kandnud ja seal muutnud ei ole. Ajavahemikul 19.01.–01.06.2023¹²⁵ on kolleegiumi protokollides kolleegiumi koosolekute osaleja või puudujana mainitud isikut, keda nimetatakse inglise keele õpetajaks, kuid kes EHISe andmetel sel ajal koolis õpetajana ei töötanud, ta asus esmakordselt koolis tööle alles 30.08.2023. Juhataja sõnul töötab inglise keele õpetaja koolis alates jaanuarist 2023, isiku palkas eelmine kooli juhataja. Miks selle õpetaja andmeid EHISesse ei kantud, juhataja öelda ei osanud. Pidaja esindaja täpsustas, et õpetaja töötas käsunduslepinguga ning seetõttu ei saanud teda EHISesse märkida. Selgitame, et õppe- ja kasvatusala töötajate andmed tuleb EHISesse kanda ning et õpetajatega sõlmitakse töölepingud¹²⁶. Järelevalve ajal said õpetajate andmed EHISes korrastatud.

5.4. Pedagoogide riigikeeleoskuse taset reguleerib Vabariigi Valitsuse määrus¹²⁷, mis sätestab, et õppeasutuste juhid, nende asetäitjad ja õppealajuhatajad ning eesti keele ja eesti keeles õpetavad õpetajad peavad eesti keelt oskama C1-tasemel, kõik ülejäänud pedagoogid vähemalt B2- tasemel. Koolis on üks pedagoog, kellel puudub nõutav B2 keeleoskuse tase, õpetaja suhtleb õpilaste ja kolleegidega inglise keeles. Õpilastega vesteldes selgus, et mõnel neist on raske õpetaja jutust aru saada ja et tõlgina kasutatakse 5. klassi õpilast.

5.5. Seaduse¹²⁸ kohaselt kehtestab kooli õppealajuhataja, õpetajate, tugispetsialistide ja teiste õppe- ja kasvatusalal töötavate isikute ametikohtadele korraldatava konkursi läbiviimise korra kooli hoolekogu (nõukogu). Nimetatud korra on kooli nõukogu kehtestanud¹²⁹. Õpetajate ametikohtadele on konkursid toimunud, koolis on olemas konkursikuulutused ja konkursikomisjonide koosolekute protokollid, millest selgub, et igale ametikohale kandideeris vaid üks õpetajakandidaat, kõik nad võeti tööle. Juhataja sõnul hinnatakse vestlusel õpetajakandidaatide kompetentse, küsides neilt, kas nad saavad aru, mida teha tuleb, ja kas nad on valmis seda tööd tegema.

5.6. Ettepanekud pidajale ja direktorile

5.6.1. Soovitada kvalifikatsiooninõuetele mittevastavatel õppe- ja kasvatusala töötajatel taotleda esimesel võimalusel nõutav õpetajakutse ning toetada ja motiveerida neid kutse omandamisel.

5.6.2. Innustada eesti keelest erineva emakeelega ja eesti emakeelega õpetajaid omavahel eesti keeles suhtlema, et ületada keelebarjäär ja saavutada parem eesti keele oskus.

5.7. Ettekirjutused pidajale

5.7.1. Tagamaks koolis töötavate õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõigetes 6, 7 ja 9 esitatud nõuetele ja lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 7 lõikest 1, tagada avaliku konkursi korraldamine nende õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohtadele, kelle on olemas nõutav tasemeharidus, kuid puudub õpetajakutse, juhul, kui töötajatele ei ole omistatud õpetajakutset hiljemalt 01.05.2024. Täitmise tähtaeg 01.05.2024.

¹²⁵ Kolleegiumi 19.01.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/1, 26.01.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/2, 02.02.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/3, 09.03.2023 koosoleku protokoll nr 2-2/4 jne.

¹²⁶ PGS, § 74 lg 3.

¹²⁷ Vabariigi Valitsuse 20.06.2011. a määrus nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“, § 9 p-d 6 ja 7: C1-tasemel eesti keele oskust nõutakse järgmistelt isikutelt: 6) õppeasutuste juhid, nende asetäitjad ja õppejuhid; 7) eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajad või õppejõud. § 8 p 6: vähemalt B2-tasemel eesti keele oskust nõutakse järgmistelt isikutelt: pedagoogid (v.a eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajad).

¹²⁸ PGS, § 74 lg 11 p 8.

¹²⁹ Nõukogu 24.07.2023 koosoleku protokoll nr 3.

5.7.2. Tagada kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate piisavus lähtuvalt nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõikele 9. Täitmise tähtaeg 01.05.2024.

5.8. Ära kuulamisel palus pidaja selgitada ettekirjutuse 5.7.2 täitmise võimalikkust. Pidaja kirjutas, et ettekirjutus tagada kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate piisavus alates 01.05.2024 tähendab olemasolevate õpetajate osalist väljavahetamist, kuid kvalifikatsioonile mittevastavate õpetajatega on sõlmitud töölepingud kuni 14.06.2024. Pidaja sõnul ei ole tähtajalise töölepingu sõlmimise põhimõttest tulenevalt võimalik tähtajalist töölepingut enne tähtaja või tingimuse saabumist üles öelda, sest nii tööandjal kui töötajal on lepingu sõlmimisel tekkinud õiguspärane ootus töö ja tööjõu olemasoluks lepingus kokku lepitud ajal. Pidaja sõnul peab tähtajalise töölepingu ennetähtaegseks ülesütlemiseks olema mõjuv põhjus, mis tähendab, et tähtajalist töölepingut on võimalik nii tööandjal kui töötajal üles öelda vaid erakorraliselt.

Selgitame, et ettekirjutuse nr 5.7.2 täitmise tähtaeg on 01.05.2024, sest Hiiumaa Vabakooli tegevusluba lõpeb 31.08.2024. Kui pidaja soovib kooli tegevust jätkata, tuleb tal taotleda uut tegevusluba hiljemalt 01.04.2024¹³⁰. Seadusest¹³¹ lähtuvalt peab pidaja sel juhul esitama kinnituse kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate olemasolu kohta. Uue loa väljastamise eelduseks on, et järelevalve käigus tehtud ettekirjutused on täidetud.¹³² Seaduses¹³³ on sätestatud, et Haridus- ja Teadusministeerium peab uue tegevusloa andmise või mitteandmise otsustama kahe kuu jooksul ehk hiljemalt 2024. aasta maikuu lõpuks. Seega ei saa ettekirjutuse tähtaeg olla juunis 2024.

Järelevalves selgus, et kvalifikatsiooninõuetele vastav õpetaja annab 20 tundi 27st. Kooli muusikaõpetajal on magistritaseme haridus, tal on võimalik õpetajakutset taotleda. Lisaks on koolis inglise keele õpetaja, kellel on samuti võimalik juhul, kui Eesti ENIC/NARIC Keskus tema magistritaseme haridust tunnustab, õpetajakutset taotleda.

¹³⁰ EraKS, § 54 lg 5.

¹³¹ EraKS, § 54 lõige 2 p 6

¹³² PGS, § 63 lg-d 5 ja 8.

¹³³ EraKS, § 54 lg 5.